

Datu valsts inspekcija

Rekomendācija

**Par personas datu nodošanu uz valstīm, kas nav ES
vai EEZ dalībvalstis**

Rīga, 2017

Rekomendācijā lietotie saīsinājumi

DVI – Datu valsts inspekcija

FPDAL – Fizisko personu datu aizsardzības likums

Direktīva 95/46/EK – Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 95/46/EK (1995. gada 24. oktobris) par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti

ES – Eiropas Savienība

EEZ – Eiropas Ekonomikas zona

1. Ievads

FPDAL 1.pantā noteiktais likuma mērķis ir aizsargāt fizisko personu pamattiesības un brīvības, it īpaši privātās dzīves neaizskaramību, attiecībā uz fiziskās personas datu apstrādi. Ikvienu tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību nostiprinātas arī Latvijas Republikas Satversmes 96.pantā un ES pamattiesību hartas 7.pantā, savukārt ES pamattiesību hartas 8.pantā noteiktas personas tiesības uz personas datu aizsardzību.

Nodrošinot fizisko personu tiesību uz savas privātās dzīves, tai skaitā personas datu aizsardzību, Eiropas Parlaments un ES Padome 1995.gada 24.oktobrī pieņēma Direktīvu 95/46/EK. Direktīvā 95/46/EK izstrādātais datu aizsardzības ietvars pēc Direktīvas 95/46/EK ieviešanas, ES dalībvalstīs un EEZ valstīs nodrošināja līdzīgu personas datu aizsardzības pakāpi, unificējot nacionālajos tiesību aktos paredzamās datu nodošanu reglamentējošās tiesību normas.

Ņemot vērā ekonomikas globalizācijas tendences un nepieciešamību nodrošināt ES pilsoņu privātuma aizsardzību arī ārpus ES robežām, Direktīvā 95/46/EK tika paredzēta noteikta kārtība, kas ievērojama veicot fizisko personu datu nodošanu valstīm, kas nav ES vai EEZ dalībvalstis. Nacionālajos tiesību aktos attiecīgās tiesību normas ir iekļautas FPDAL 28.pantā.

DVI ņem vērā globālās tendences pārziņiem izvēloties personas datus glabāt ārpus ES, piemēram, Amerikas Savienotajās Valstīs, Ķīnas Tautas Republikā vai Indijas Republikā.

Līdz ar to DVI ir izstrādājusi šo rekomendāciju ar īsu ievadu par informācijas nodošanu ārpus ES un aspektiem, kuriem ir jāpievērš uzmanība, pārsūtot informāciju uz valsti, kas nav ES vai EEZ daļa. DVI mērķis rekomendācijas izstrādē ir pilnveidot ES pilsoņu personas datu aizsardzību tos nododot valstīm, kas nav ES vai EEZ dalībvalsts un uzlabotu Direktīvā 95/46/EK noteiktā mehānisma personas datu nodošanai izmantošanu.

2. Tiesiskais regulējums

Direktīvas 95/46/EK IV nodaļā “Personas datu pārsūtīšana uz trešajām valstīm” tiek noteikti principi un metodes, kas pārzinim ir jāievēro, veicot personas datu nodošanu uz valsti, kas nav ES vai EEZ dalībvalsts.

Latvijas Republikas nacionālajos tiesību aktos Direktīvas 95/46/EK IV nodaļas prasības ir pārņemtas ar FPDAL 28.pantu, kurā skaidroti paņēmieni kā pārzinis var veikt personas datu apstrādi, nodrošinot plānotās personas datu apstrādes aizsardzības pakāpes atbilstību attiecīgajai datu aizsardzības pakāpei Latvijā.

2.1. Valstis, kuras nodrošina personas datu aizsardzības līmeni, kas ir atbilstošs attiecīgajai datu aizsardzības pakāpei Latvijā

Saskaņā ar Padomes un Komisijas 1993.gada 13.decembra lēmumā par EEZ līguma noslēgšanu starp Eiropas Kopienu, tās dalībvalstīm un Austrijas Republiku, Somijas Republiku, Islandes Republiku, Lihtenšteinas grāfisti, Norvēģijas Karalisti, Zviedrijas Karalisti un Šveices Konfederāciju un Eiropas Parlamenta un Padomes 1995.gada 24.oktobra Direktīvā Nr.95/46/EK noteikto, uzskatāms, ka ES dalībvalstis un EEZ dalībvalstis nodrošina personas datu aizsardzības līmeni, kas ir atbilstošs attiecīgajai datu aizsardzības pakāpei Latvijā.

Ņemot vērā, ka Eiropas Komisija ir vērtējusi datu aizsardzības pakāpi vairākās valstīs, kas nav ES vai EEZ dalībvalstis, kā arī pieņēmusi vairākus lēmumus par valstīm, kuru datu aizsardzības procedūras uzskatāmas par līdzvērtīgām Direktīvas 95/46/EK noteiktajām prasībām, DVI ir pieņēmusi 2015.gada 6.oktobra lēmumu Nr.3-13/8514 “Par valstīm, kas nodrošina tādu datu aizsardzības pakāpi, kas atbilst attiecīgajai Latvijā spēkā esošajai datu aizsardzības pakāpei” nolemjot, ka papildus iepriekš minētajām ES un EEZ dalībvalstīm tādu datu aizsardzības pakāpi, kas atbilst attiecīgajai Latvijā spēkā esošajai datu aizsardzības pakāpei nodrošina Jaunzēlande, Urugvajas Austrumu Republika, Izraēlas Valsts attiecībā uz automatizētu starptautisko datu pārsūtīšanu no ES uz Izraēlas Valsti vai tādu datu pārsūtīšanu, kurus nepārsūta automatizēti, bet vēlāk automatizēti apstrādā Izraēlas Valsts teritorijā, Andoras Firsistē, Argentīnas Republikā, Fēru salās, Gērsijā, Kanādā, Menas salā un Šveices Konfederācijā.

Eiropas Komisija ir pieņēmusi lēmumu arī par pienācīgu personas datu aizsardzību, kas tiek veikta Amerikas Savienoto Valstu privātuma vairoga mehānisma ietvaros. DVI informē, ka, ņemot vērā ES tiesu praksi datu aizsardzības uzraudzības institūcija vērtē katru datu apstrādi. Ņemot vērā iepriekš minēto, kā arī to, ka DVI rīcībā šobrīd nav informācijas, ka plānotajā personas datu apmaiņas mehānismā ar Amerikas Savienotajām Valstīm (t.s. “privātuma vairogs”) ir novērsti ES Tiesas lietā C-362/14 konstatētie riski, tad DVI šobrīd vēl nav pieņēmusi lēmumu par Amerikas Savienoto Valstu (“privātuma vairoga”) personas datu aizsardzības pakāpes atbilstību personas datu aizsardzības pakāpei Latvijā.

DVI skaidro, ka, nododot personas datus uz iepriekš minētajām valstīm, pārzinim nav jāveic papildu uzraudzība pār attiecīgu aizsardzības pasākumu veikšanu.

Savukārt, ja pārzinis nodod personas datus valstīm, kuras nav iepriekš norādītas, pārzinim ir jāveic papildu uzraudzība pār attiecīgu aizsardzības pasākumu veikšanu.

DVI vērš uzmanību, ka lēmums par to vai attiecīgā valsts nodrošina attiecīgu personas datu aizsardzības pakāpi ir atkarīgs no daudziem faktoriem un nav izslēgts, ka, atklājoties jauniem faktiem, valsts vai organizācija, kuras veiktie aizsardzības pasākumi iepriekš uzskatāmi par efektīviem, vairs par tādiem netiek uzskatīti, piemēram, attiecībā uz Amerikas Savienoto Valstu personas datu aizsardzības pasākumu kopumu "Safe harbour" tika pieņemts Eiropas Komisijas lēmums 2000/520/EC "Par pienācīgu aizsardzību, kas noteikta ar privātuma "drošības zonas" principiem un attiecīgajiem visbiežāk uzdotajiem jautājumiem, kurus izdevusi ASV Tirdzniecības ministrija", līdz ES Tiesa, izskatot Maksimiliana Šrema sūdzību lietā Nr.C-362/14 nolēma, ka Eiropas Komisijas lēmums Nr.2000/520 par pienācīgu personas datu aizsardzību, kas noteikta ar privātuma "drošības zonas" principiem un attiecīgajiem visbiežāk uzdotajiem jautājumiem, kurus izdevusi ASV Tirdzniecības ministrija, nav spēkā.

2.2. Valstis, kuras nenodrošina personas datu aizsardzības līmeni, kas ir atbilstošs attiecīgai datu aizsardzības pakāpei Latvijas Republikā

DVI vērš uzmanību, ka tas, ka valsts nenodrošina tādu datu aizsardzības pakāpi, kas atbilst attiecīgajai datu aizsardzības pakāpei Latvijā nenozīmē, ka ar šo valsti nedrīkst apmainīties ar personas datiem.

Nododot personas datus uz valstīm, kuras nav norādītās šīs rekomendācijas 2.1.apakšpunktā, pārzinim ir jānodrošina atbilstība FPDAL 28.panta otrās daļas prasībām. FPDAL paredz vairākus risinājumus, kurus ievērojot pārzinim ir iespējams nodrošināt personas datu aizsardzības prasībām atbilstošu datu nodošanu.

2.3. FPDAL 28.pantā paredzētie izņēmuma gadījumi

Nodot personas datus uz valsti, kas nenodrošina atbilstošu personas datu aizsardzības pakāpi, pārzinis, tiesiskā pamata nodrošināšanai var izmantot 28.panta otrajā daļā norādītos nosacījumus:

- pārzinis var veikt personas datu apstrādi, ja tam ir datu subjekta piekrišana personas datu nodošanai;
- datu nodošana ir nepieciešama, lai izpildītu vienošanos starp datu subjektu un pārzini, personas dati nododami saskaņā ar datu subjekta līgumsaistībām vai arī, ievērojot datu subjekta lūgumu, datu nodošana nepieciešama, lai noslēgtu līgumu.
- datu nodošana ir nepieciešama un noteiktā kārtībā pieprasīta saskaņā ar svarīgām valsts un sabiedriskajām interesēm vai ir nepieciešama tiesvedībā;

- datu nodošana ir nepieciešama, lai aizsargātu datu subjekta dzīvību un veselību;
- datu nodošana attiecas uz publiskiem vai publiski pieejamā reģistrā uzkrātiem personas datiem.

Tomēr DVI vērš uzmanību, ka šo nosacījumu piemērošana nav izmantojama tādai personas datu pārsūtīšanai, kuru var kvalificēt kā atkārtotu, masveida vai strukturālu.

Savukārt, lai pārzinis varētu nodrošināt uzraudzību pār attiecīgu aizsardzības pasākumu veikšanu, pārzinis var izmantot FPDAL 28.panta ceturtajā un ceturtajā *prim* daļā norādītos paņēmienus:

- pārzinis un personas datu saņēmējs noslēdz līgumu par personas datu nodošanu. Nosacījumus, kas obligāti iekļaujami līgumā par personas datu nodošanu, nosaka Ministru kabinets;
- pārzinis nodrošina, ka uz viņu attiecas uzņēmuma saistošie noteikumi, kas ietver personas datu apstrādes un aizsardzības principus, nodrošina datu subjektu tiesības un ir apstiprināti vienā no ES dalībvalstu personas datu aizsardzības uzraudzības iestādēm.

Uzņēmuma saistošie noteikumi ir iekšējie noteikumi (kā, piemēram, rīcības kodekss) ko apstiprinājusi daudznacionāla uzņēmumu grupa, kurā tiek definēta šīs grupas globālā politika attiecībā uz starptautiskām personas datu nodošanām korporatīvās grupas ietvaros tās iestādēm, kas atrodas valstīs, kas nenodrošina pienācīgu datu aizsardzības līmeni.

- pārzinis noslēdz līgumu atbilstoši Eiropas Komisijas apstiprinātām līguma standartklauzulām par personas datu nosūtīšanu uz trešajām valstīm.
 - Eiropas Komisijas lēmums 2001/497/EK Komplekts I “Standarta līgumiskie nosacījumi Direktīvas 95/46/EK personas datu nodošanai trešajām valstīm, kuras nenodrošina atbilstošu aizsardzības līmeni (pārzinis pārzinim nodošana)”;
 - Eiropas Komisijas lēmums 2004/915/EK Komplekts II “Standarta līgumiskie nosacījumi personas datu nodošanai no Kopienas trešajām valstīm (pārzinis pārzinim nodošana)”;
 - Eiropas Komisijas lēmums 2010/87/ES “Standarta līgumiskie nosacījumi (operatoriem)”.

Secīgi standartklauzulas iespējams papildināt ar papildus nosacījumiem un tās var izmantot arī kā pielikumu līgumam starp pārzini un operatoru un/vai pārzini un pārzini, tomēr šādā gadījumā papildus iekļautās normas nedrīkst būt pretrunā ar standartklauzulu tekstu.

3. Personas datu apstrādes reģistrācijas kārtība

Saskaņā ar FPDAL 21.panta 1.punktu, ja pārzinis paredz personas datus nodot valstij, kas nav ES vai EEZ dalībvalsts, tad pārzinim pirms personas datu

apstrādes uzsākšanas šī datu apstrāde ir jāreģistrē DVI vai jānorīko fiziska persona – datu aizsardzības speciālists.

Lai reģistrētu personas datu apstrādi, DVI jāiesniedz personas datu apstrādes reģistrācijas iesniegums. Iesniegumu var iesniegt, ierodoties personīgi DVI, atstāt to DVI pastkastē, atsūtīt pašrocīgi parakstītu iesniegumu pa pastu vai aizpildīt un atsūtīt to elektroniski, taču tādā gadījumā tam ir jābūt parakstītam ar drošu elektronisko parakstu. Personas datu apstrādes reģistrācijas iesniegumu veidlapas atrodamas DVI mājas lapā www.dvi.gov.lv sadaļā “Reģistrācija”, apakšsadaļā “Veidlapas un formas”.

Saskaņā ar FPDAL 22.panta devīto daļu par katru personas datu apstrādes vai izmaiņu reģistrāciju līdz attiecīgā iesnieguma iesniegšanai DVI ir maksājama valsts nodeva Ministru kabineta noteiktajā kārtībā un apmērā, kas saskaņā ar Ministru kabineta 2007.gada 27.novembra noteikumu Nr.813 „Noteikumi par personas datu apstrādes reģistrācijas un Fizisko personu datu aizsardzības likumā noteikto reģistrējamo izmaiņu reģistrācijas valsts nodevu” 2.punktu ir 56,91 *euro*, savukārt, ja pārzinis ir fiziska persona vai sīkais uzņēmums (t.i. nodarbina mazāk kā 10 darbiniekus un gada apgrozījums nepārsniedz 2 milj. eiro), valsts nodevas likme ir 28,46 *euro*.

DVI informē, ka datu nodošana ārpus ES un EEZ tiek uzskatīta par tādu datu apstrādi, kura rada papildus riskus datu subjekta privātumam un līdz ar to šādai datu apstrādei ir noteikts statuss kā datu apstrādei, kurai saskaņā ar FPDAL 22.panta otro daļu tiek noteikta pirmsreģistrācijas pārbaude.

Pirmsreģistrācijas pārbaudes ietvaros pārziņiem tiek uzdoti jautājumi, lai pārbaudītu plānotās personas datu apstrādes atbilstību personas datu aizsardzības tiesību normu prasībām attiecībā uz tiesisko pamatu plānotajai personas datu apstrādei, datu subjekta informēšanu, organizatorisko un drošības pasākumu veikšanu un datu nodošanas adekvātuma pārbaudi.

Pirmsreģistrācijas pārbaudes laikā DVI proaktīvi pārbauda plānotās personas datu apstrādes atbilstību normatīvo aktu prasībām.

4. Biežāk uzdotie jautājumi

- Vai publicējot informāciju mājaslapā es nododu datus uz trešajām valstīm, jo šos datus redz visa pasaule?

Nē, šāda datu apstrāde nav uzskatāma par datu nodošanu trešajām valstīm, ja vien attiecīgā interneta vietne netiek saglabāta pie interneta pakalpojuma sniedzēja, kurš darbojas no valsts, kas nav ES vai EEZ dalībvalsts.

- Vai pārzinim ir jānosaka, vai operatoram ir tiesības nodot informāciju apakšoperatoram?

Jā, Eiropas Komisijas lēmumā C (2010) 593 standartklauzulas (operatori) 5.panta h) punktā norādīts, ka datu saņēmējs nedrīkst nodot datus pakārtotai datu apstrādei (apakšoperatoram) pirms datu nodevēja rakstiskas piekrišanas saņemšanas.

- Vai dati tiek nodoti, ja tie tiek nosūtīti un glabājas serverī šifrētā veidā?

Personas dati ir jebkāda informācija, kas attiecas uz identificētu vai identificējamu fizisko personu. Ja apstrādāti (nosūtīti un glabāti) tiek šifrēti dati un datu saņēmējam nav iespējams izmantojot saprātīgus līdzekļus šos datus atšifrēt, tad šāda informācijas apmaiņa nav uzskatāma par datu nodošanu, jo netiek nodoti personas dati (šifrētās pakotnes nav attiecināmas uz identificētu vai datu saņēmējam identificējamu fizisku personu).

- Vai ir jāreģistrējas DVI, ja datus nodod operatoram ES, kurš savukārt pārsūta datus citam operatoram (apakšoperatoram) ārpus ES?

Ņemot vērā, ka starp pārzini un operatoru atbilstoši FPDAL 14.pantam ir jāslēdz rakstveida līgums, kurā jānosaka operatora pilnvaru apjoms attiecībā uz ar personas datiem veicamajām darbībām, tad uzskatāms, ka operators ārpus ES datus var nodot tikai ar tiešu pārziņa pilnvarojumu, līdz ar to ir uzskatāms, ka datu nodošanu ir sankcionējis pārzinis un saskaņā ar FPDAL 21.panta 1.punktu pārzinim ir jāveic reģistrācija DVI.

- Vai, izmantojot mākoņdatošanas pakalpojumus (piemēram, "OneDrive") ir jāveic reģistrācija DVI?

Ja mākoņdatošanas pakalpojuma sniedzējs kā daļu no pakalpojuma piedāvā informācijas uzglabāšanu ES robežās un ārpus ES un EEZ robežām (piemēram, serveri, kuros tiek uzglabāti personas dati atrodas arī Indijas Republikā vai Ķīnas Tautas Republikā), tad šāda personas datu apstrāde ir reģistrējama DVI, jo pārzinis nevar nodrošināt kontroli, ka datu uzglabāšana notiek ES un EEZ. Savukārt, ja pārzinis var garantēt, ka mākoņdatošana notiek ES un EEZ robežās, tad datu nodošana trešajām valstīm netiek veikta un DVI personas datu apstrāde saskaņā ar FPDAL 21.panta 1.punktu nav jāreģistrē.